

MUNI
PED

Organizační formy v OV

Nikola Straková

Definice organizačních forem OV

= vnější rámec uspořádaných podmínek a prostředků, ve kterých probíhá výuk OV

□ hlavní organizační formy OV jsou:

1. Místo výuky

- dílny, laboratoře, cvičná pracoviště, provozní pracoviště

2. Způsob výuky

- individuální, skupinová, kombinovaná

3. Učební den

Dílny

- osvědčená forma organizace OV
- vhodné pro systematické získávání základních vědomostí a dovedností
 - jejich osvojení vyžaduje delší cvičení na zvolených pracovních činnostech
- pracovní činnosti jsou tak dlouho procvičovány, aby mohly být využity při řešení pracovních úkolů a byl umožněn přechod žáků na provozní pracoviště
- výuku v dílnách je účelné kombinovat s výukou v laboratořích, cvičných a provozních pracovištích

Dílny z pohledu splnění didaktických požadavků

Dílny poskytují vhodné podmínky pro:

- dodržování správného pracovního postupu v souladu s osnovami
- systematické používání vhodných vyučovacích metod OV
- práce učitele se skupinou žáků a individuální přístup
- osvojování základních psychomotorických dovedností a schopností pro kvalifikovaný výkon prací
- osvojování vědomostí, dovedností a návyků za dodržování BOZP

Nové dílny Odborného výcviku SOŠ Čelákovice s.r.o.

Akrylová modeláž nehtů

Pracoviště dílen odborného výcviku oboru opravář zemědělských strojů – opravárenská dílna, Horšov 1, Horšovský Týn

Přínosy práce v adekvátně vybavených dílnách

Pro studenty

- snazší a samostatnější praktická výuka,
- vyšší bezpečnost práce – modernější zařízení,
- díky praktickým dovednostem vyšší konkurenceschopnost na trhu práce,
- zajištění plnění školního vzdělávacího programu,
- motivace pro stávající i nové žáky.

Pro vyučující (teorie i odborného výcviku):

- získání praktických zkušeností,
- získání konkurenční výhody na trhu práce,
- zvýšení odborné kvalifikace.

Pro kraj/mikroregion/obec:

- zvýšení kvality vzdělávání v kraji,
- optimalizace nabídky vzdělávání v kraji,
- rozvoj odborného vzdělávání v kraji,
- zlepšení spolupráce mezi odbornými školami a potenciálními zaměstnavateli.

Laboratoře

- výuka se zaměřuje převážně na činnosti rozvíjející poznatky a méně na manuální dovednosti
- činnosti žáků se zaměřují na:
 - analýzu
 - zkoumání
 - experimentování
- nevyužívá se ve všech oborech (obchod a služby ojediněle, ...)
- zkoumá se podstata a zákonitosti v provozních podmínkách obtížně pochopitelných:
 - fyzikálních procesů
 - chemických procesů
 - pracovních procesů

Laboratoř analytické chemie a mikrobiologie VOŠ potravinářská a SPŠ mlékárenská Kroměříž

Laboratoře v oboru zdravotní asistent

- příprava první 2 roky studia
- v předmětu Ošetřovatelství
- probíhá v nadstandardně vybavených odborných laboratořích
 - žáci se naučí správným pracovním postupům a teoretickému základu učiva

SOŠ veterinární Hradec Králové

Cvičná pracoviště

- cíl výuky na cvičných pracovištích = osvojit si pracovní činnosti, které nelze nacvičit v provozních podmínkách z důvodu:
 - náročnosti pracovního procesu
 - ojedinelosti pracovního procesu
- dovednosti, návyky, způsoby chování jsou osvojovány za pomoci cvičných prostředků
- nácvik obsluhy strojů, zařízení daného oboru
- rozlišujeme např.:
 - anti-havarijní výcvik = činnosti, které v kritických situacích zabezpečí správný chod obsluhovaného zařízení
 - diagnostický výcvik = racionální zjišťování chyb a jejich rychlé odstraňování
 - funkční výcvik = procvičování specifických dílčích činností
 - základní výcvik = nácvik elementárních dovedností v počátcích vzdělávání

Cvičná pracoviště

- nácvik správného pracovního postupu s dodržováním zásad BOZP a hygienických předpisů
- často jsou využívány cvičné prostředky – modely skutečného zařízení, předmětů, trenažery
- modelovaná pracovní činnost by měla co nejvíce odpovídat reálnému pracovnímu procesu

- Například:
 - nácvik prodejního rozhovoru
 - nácvik krájení na nářezových strojích
 - obsluha konvektomatu

Didaktická specifika cvičných pracovišť

- pracovní činnosti lze rozdělit na dílčí činnosti, které lze opakovat/přerušit
- tempo cvičení lze přizpůsobit individuálním potřebám žáků
- nebezpečné pracovní operace lze předvádět a procvičovat bez rizika
- činnost žáků je průběžně kontrolována učitelem
- průběh výuky se dá podrobně naplánovat

- výuku je nutné kombinovat s výukou v konkrétních pracovních podmínkách
 - reálné pracovní podmínky nelze nahradit plně cvičnými prostředky

Ukázky cvičných pracovišť

Provozní pracoviště

- výuka je realizována na základě písemně uzavřené smlouvy o zajištění praktického vyučování mezi školou a FO nebo PO
 - upravuje obsah, rozsah, podmínky praktického vyučování
- žáci jsou vzděláváni:
 - individuálně pod vedením instruktora
 - skupinově pod vedením učitele OV
- umožňuje vzdělávání v reálném pracovním prostředí
- žáci vykonávají produktivní práci a jsou za ni odměňováni

Provozní pracoviště

- musejí splňovat:
 - hygienické předpisy
 - požadavky zákoníku práce v oblasti BOZP pro práci mladistvých
- žáci si osvojují požadované pracovní činnosti podle přeřazovacího plánu OV
- příklad organizace odborných praxí:
 - Podle ročníků je praxe organizována jako skupinová nebo individuální.
 - V prvním případě jde zpravidla o 14denní praxe pro skupiny 5–8 osob.
 - Individuální odborná praxe v délce 2 až 3 týdnů se obvykle uskutečňuje v okolí trvalého bydliště žáků a studentů.
- Čím kvalitnější je výuka OV ve cvičných prostorách (dílny, laboratoře, cvičná pracoviště), tím dříve může probíhat výuka na provozních pracovištích dle učebních osnov.

Přínosy praxí na provozních pracovištích

Pro žáky:

- možnost poznat moderní technologie, které jsou pro školu nedosažitelné
- týmová práce a nutnost komunikace na pracovištích
- přehled o podmínkách uplatnění u potenciálních zaměstnavatelů.

Pro učitele:

- zvyšování svých odborných kompetencí
- například týdenní odborná stáž na pracovištích, která odpovídá zaměření pedagoga uskutečňuje se ve firmách, v laboratořích i na vysokoškolských pracovištích

Pro firmy:

- možnost jak hledat budoucí zaměstnance se zájmem o zvolený obor

Výběr vhodných provozních pracovišť

- důležité je samotné zaměření firmy
 - výroba určité komodity nebo zaměření laboratoře...
- důležitou roli sehrává i možnost zajistit **ubytování** a personální garance kvality péče o **praktikanta**
- školy jsou schopny za dobu své existence vybudovat až cca 100 kontaktů
 - na úrovni nadnárodních společností,
 - i drobných podnikatelů a farmářů
- první kontakty se většinou hledají mezi absolventy školy v dané firmě
 - velmi dobře vědí, jak je odborná praxe na školách nutná

Video prezentace školy 2020 SOŠ a SOU Vyškov

[□ Video](#)

Způsob výuky

Je ovlivněn:

- počtem žáků,
- charakteristickými činnostmi oboru vzdělávání,
- materiálními a ekonomickými podmínkami školy.

Rozlišujeme:

1. individuální výuku
2. skupinovou výuku
3. kombinovanou výuku

Volba vhodného způsobu výuky je ovlivněna také:

- počtem vhodných pracovišť
- množstvím produktivních prací

Individuální výuka v OV

- v OV spočívá v rozmístění žáků na provozní pracoviště FO nebo PO
- počet individuálně vzdělávaných žáků je dohodnut ve smlouvě (o zajištění praktického vyučování)
- žáci jsou vedeni zkušeným kvalifikovaným pracovníkem (instruktorem)
 - vede žáky k naplnění cílů OV
 - zároveň si plní své úkoly
- hlavně se využívá menších soukromých podnikatelů, kde mají žáci možnost poznat veškeré pracovní operace
- učitel OV
 - úzce spolupracuje s instruktory
 - sleduje docházku
 - sleduje chování
 - sleduje učební výsledky
- o průběhu individuální výuky je vedena dokumentace stanovená školou

Skupinová výuka v OV

- může probíhat na všech typech pracovišť
- učitel OV
 - vyučuje žáky
 - frontální postup výuky
 - zprostředkovává obsah OV všem žákům
- předpoklady pro využití skupinové výuky:
 - vyhovuje-li tomu charakter pracovních činností v oboru
 - připravuje-li se větší počet žáků daného oboru
- výhoda: možnost průběžně srovnávat dosahované výsledky jednotlivých žáků

Kombinovaná výuka

- využívá výhod obou předešlých způsobů individuální a skupinové výuky
- OV vede učitel OV s pomocí instruktorů
- v případě témat vzdělávání, které nelze jinak zajistit vzhledem k možnostem a podmínkám školy

Učební den v OV

- základní vyučovací jednotka v OV (v teoretickém vyučování = vyučovací hodina)
- vyučovací hodina v OV = 60 minut
- počet hodin vyučovacího dne v jednotlivých ročnících je stanoven v učebním plánu ŠVP daného oboru
 - u prvních ročníků 6 hodin, u druhého a třetího ročníku 6 - 7 hodin
- pro vykonávání OV obdrží žáci **osobní ochranné pracovní prostředky**
- žáci se řídí
 - školním řádem školy
 - a provozním řádem učeben a dílen
- za produktivní práci jsou žáci v závislosti na počtu odpracovaných hodin a kvalitě práce finančně odměňováni.
 - Pro zajištění OV v jednotlivých oborech sjednávají učitelé OV se zákazníkem formou smlouvy o dílo zakázky pro jednotlivé obory.
- upravuje vyhláška, nařízení vlády, zákoník práce

Rozvržení učebního dne v OV

- vždy stejné
- liší se pouze v obsahu jednotlivých částí a době jejich trvání podle konkrétních učebních cílů
 1. úvodní část
 2. pracovní část
 3. závěrečná část
- žáci jsou povinni nastoupit na odborný výcvik podle týdenních plánů nebo podle pokynů učitele odborného výcviku nejpozději 5 minut před jeho zahájením
- OV začíná nástupem žáků a jejich převzetím učitelem OV nebo instruktorem v místě stanoveným ředitelem SOU
- OV končí po ukončení učebního dne učitelem OV

Obsah jednotlivých částí učebního dne

podmínky:

- vyučován je nový obsah
- výuka probíhá skupinově
- místo výuky = dílny, laboratoře nebo cvičná pracoviště

Úvodní část

- zahájení – nástup, kontrola docházky
- výklad – cíle učebního dne, motivace, ověření si teoretických znalostí
- instruktáž

Pracovní část

- nácvik pracovních činností, průběžná kontrola, průběžné dílčí hodnocení, průběžná instruktáž

Závěrečná část

- kontrola práce žáků i pracoviště
- hodnocení dosažených výsledků i splnění cílů
- ukončení

Odlišný obsah má učební den

- na provozních pracovištích
- při výkonu kontrolních prací

Dávky učiva v OV

- dávky učiva = obsahově uzavřené didaktické celky učiva
- velikost dávky učiva závisí na tom, aby žáci učivo pochopili a osvojily si ho
- 1 dávka učiva = obsah 1 učebního dne
 - realizuje se v ní 1. a 2. fáze učení
 - složitější, rozsáhlejší tematické celky -> dávka učiva = více učebních dní
- efektivní výuka v OV =
 - osvojení 1 dávky učiva bez přerušení
 - pochopení pracovních činností -> napodobení -> osvojování
- Dávka učiva se dělí na 3 části:
 1. úvodní – motivace, cíle, úvodní instruktáž
 2. pracovní – osvojování, průběžná instruktáž, dílčí hodnocení, individuální pomoc
 3. závěrečná – závěrečná instruktáž, hodnocení výsledků, klasifikace

Struktura učebního dne v závislosti na realizaci osvojování dávky učiva

- Obecné schéma učebního dne

- 1 Dávka učiva rozdělena do více učebních dnů

Úvodní den

Průběžný den

Závěrečný den

Typy učebních dnů

podle cílů:

- k osvojení si dovedností
- k prohloubení osvojovaných dovedností
- k upevnění osvojovaných dovedností

běžný učební den

učební den souborné práce

- cíl = upevnění a prohloubení již osvojených dovedností na produktivních pracích
- krátká úvodní a závěrečná část
- cíl: kontrola a hodnocení úrovně osvojených dovedností v OV
- 3. fáze učení – upevňování a prohlubování učiva

kontrolní učební den

- cíl = kontrola učebních výsledků a hodnocení

Stanovení organizačních forem

volba závisí na:

1. obsahu tematického celku – didaktických funkcích
2. reálných možnostech SOŠ a provozních pracovišť
3. učebním období – jeho didaktických cílech, řazení učiva

Příklad organizačních forem v učebních obdobích

- 1. ročník, úvodní část
 - skupinová výuka v dílnách, laboratořích, cvičných pracovištích
 - cvičné práce vyučované frontálně
- 2. ročník (konec 1. ročníku)
 - největší volnost ve výběru org. forem
 - obecně: skupinová výuka v dílnách na produktivních pracích + individuální/kombinovaná výuka na provozních pracovištích alespoň na kratší dobu (po probrání několika témat, k procvičení a upevnění dovedností)
- 3. ročník (poslední ročník)
 - provozní pracoviště, individuální výuka, produktivní práce